

Üheksas rahvusvaheline lingvistikaolümpiaad
Pittsburgh (Ameerika Ühendriigid), 24.–31. juuli 2011

Individuaalvõistluse ülesanded

Ülesanne nr 1 (20 punkti). On antud menomini keele verbivormid ja nende eestikeelsed tõlked:

kewāpeqtaq	me ₁₊₂ alustame
kawāham	ta langetab selle tööriistaga
nepītohnæm	ma kõnnin siia
kēskenam	ta murrab sellest käsitsi läbi
pahkæsam	ta löikab selle küljest
kekætohnæq	me ₁₊₂ kõnnime välja
pītenam	ta annab selle siia
kewāpānæhkæq	me ₁₊₂ hakkame kaevama
tawæsam	ta löikab sellesse augu sisse
nekætahan	ma kangutan selle tööriistaga välja
pāhkaham	ta avab selle tööriistaga (eemaldades kaane või avades ukse)
kekēskahtæq	me ₁₊₂ hammustame selle läbi
wackōhnæw	ta kõnnib ringi, läheb ringiga
newāckesan	ma löikan selle ümbert
ketāenam	ta võtab selle käsitsi välja
ketāwahtæq	me ₁₊₂ hammustame, närime sellesse augu sisse
wāpohnæw	ta hakkab kõndima
nekāweqtam	ma heidan pikali
pāhkeqtaw	ta avaneb
kepītahtæq	me ₁₊₂ tuleme seda süües; me ₁₊₂ toome selle seda suus kandes
nekāwāhpem	ma kukun naerust pikali

(a) Tõlkige eesti keelde: **kekēskahæq**, **nepāhkenan**, **wāpāhpew**. Kui Teile mõnel juhul tundub, et tõlkida on võimalik rohkem kui ühel viisil, pange kõik variandid kirja.

(b) Tõlkige menomini keelde:

- ma hakkan seda süües
- me₁₊₂ paneme selle käsitsi pikali
- ta kaevab augu
- ta kõnnib välja

△ Menomini indiaanlased elavad USA-s Wisconsinis osariigis. Neid on kokku 5 000–10 000, ent samanimelist keelt algonkini keelkonnast kõneleb neist vaid mitukümmend vanemat inimest, kuigi viimasel ajal on tehtud pingutusi, et laiendada selle õpetamist ja kasutust.

„me₁₊₂” = ‘meie teiega’. æ ≈ eesti ä, c = tš eestikeelses sõnas *tšello*, q on kaashäälik, nn larüngaalklusiil ehk kõrisulghäälik (võrukeelne q). Märk „⁻” näitab, et täishäälik on pikk.

—Ivan Deržanski

Ülesanne nr 2 (20 punkti). On antud harilikus kirjaviisis ja foneetilises transkriptsioonis kirjutatud fääri keele sõnad ja nende eestikeelsed tõlked:

<i>bøga</i>	?	emane lind
<i>deyði</i>	[dɛiji]	(ma) tapan
<i>eyður</i>	[ɛijur]	rikkus
<i>glaða</i>	[glɛava]	tuulekeeris
<i>gleða</i>	[glɛ:a]	(nad) rõõmustavad (kedagi)
<i>gløður</i>	[glø:vur]	hõõguvad söed
<i>hugi</i>	[hu:wi]	meel, mõistus
<i>knoðar</i>	?	(ta) sõtkub
<i>koyla</i>	[kɔila]	lõhe, pragu
<i>kvøða</i>	?	(nad) laulavad
<i>lega</i>	[le:va]	ase
<i>logi</i>	[lo:ji]	leek
<i>løgur</i>	?	vedelik
<i>móða</i>	[mɔuwa]	liha või kala keetmisel pinnale tõusev vaht
<i>mugu</i>	[mu:wu]	(nad) peavad
<i>plága</i>	?	tüütus, kannatus
<i>ráði</i>	[rɔaji]	(ma) nõustan
<i>rúma</i>	[rɯuma]	(nad) sisaldavad
<i>røða</i>	[rø:a]	(nad) räägivad
<i>skaði</i>	?	kahju, kaotus
<i>skógur</i>	[skɔuwur]	mets
<i>spreiða</i>	[spraija]	(nad) pillutavad laiali
<i>søga</i>	[sø:va]	lugu
<i>tegi</i>	[te:ji]	ole tasa!
<i>toygur</i>	?	lonks
<i>tregar</i>	[tre:ar]	(ta) vigastab
<i>trúgi</i>	?	(ta) ohustagu
<i>vágur</i>	[vɔavur]	laht
<i>vegur</i>	[ve:vur]	(ta) tõstab
<i>viður</i>	[vi:jur]	puit
<i>viga</i>	[vi:ja]	(nad) kaaluvad
<i>øga</i>	[ø:a]	(nad) hirmutavad

(a) Täitke lüngad.

(b) Kirjeldage reegleid, mida järgisite.

△ Fääri keel kuulub germaani keelte põhjarühma. Seda räägib umbes 48 000 inimest Fääri saartel ja mujal.

Transkriptsioonis [j] = eesti keele *j*, [w] = *w* inglisekeelses sõnas *win*; [ɛ], [ɔ], [ø], [ɯ] on täishäälikud. Märk „:” näitab, et täishäälik on pikk. —Aleksandr Piperski

Ülesanne nr 3 (20 punkti). On antud fraasid vai keeles ja nende eestikeelsed tõlked:

kàíě á lèndéě	mehe sõiduk
kòánjà-lèṅě fā	kotkapoja isa
gbòmùě á nyìmìě	kala madu
kàíě kàfā	mehe õlg
nyìmì jǎṅě á gbòmù-lèndèě	pika mao paat
mùsú jǎṅě lòḍ-kài	pika naise vend
nyìmì kúndúě já	lühikese mao silm
kòánjà lòḍě kènjì	väikse kotka küünis
kándò jǎṅě	kõrge taevas

(a) Tõlkige eesti keelde:

mùsúě á gbòmùě; léṅ kúndúě á nyìmìě; gbòmù-lèndè kúndúě.

(b) Vaikeelses fraasis kándò-lèndé lòḍě on viga. Parandage see ja tõlkige fraas eesti keelde .

(c) Tõlkige vai keelde:

kotka madu; väikse lapse silm;
pika mehe õde; väike maopoeg.

⚠ Vai keel kuulub mande keelkonna keskrühma. Seda räägib umbes 105 000 inimest Libeerias ja Sierra Leones.

ny ja ṅ on kaashäälikud; ɛ ja ɔ on täishäälikud. Märgid „’”, „`” ja „~” näitavad toone.

—Olga Kuznetsova

Ülesanne nr 4 (20 punkti). On antud sõnad nahuatli keeles ja nende eestikeelsed tõlked suvalises järjekorras:

acalhuah, achilli, atl, callah, calhuah, chilatl, chilli, colli, coltzintli, conehuah, conehuahcapil, conetl, oquichconetl, oquichhuah, oquichtotoltzintli, tehuah, tetlah, totoltetl

vesi, laps, majaperemees, vesipipar, austatud isakalkun, ema, küla, tšillivesi, vanaisa/esivanem, kivine paik, poiss, kivide omanik (= kivise paiga elanik), tšillipipar, kalkunimuna, kanuومانik, emake, naine (abikaasa), austatud vanaisa/esivanem

(a) Leidke õiged vasted.

(b) Tõlkige nahuatli keelde: maja, kivi, veeomanik, austatud mees.

(c) Tõlkige eesti keelde: *cacahuatl, cacahuatetl, cacahuaatl, cacahuahuah*.

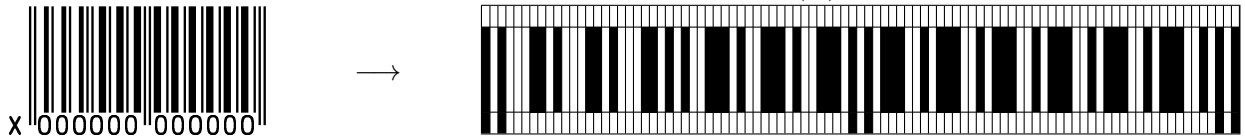
⚠ Klassikaline nahuatli keel oli asteekide suurriigi keel Mehhikos.

c = *qu* = eesti keele *k*, *ch* = *tš* eestikeelses sõnas *tšello*, *hu* = *w* inglisekeelses sõnas *win*, *tl* ja *tz* on kaashäälikud.

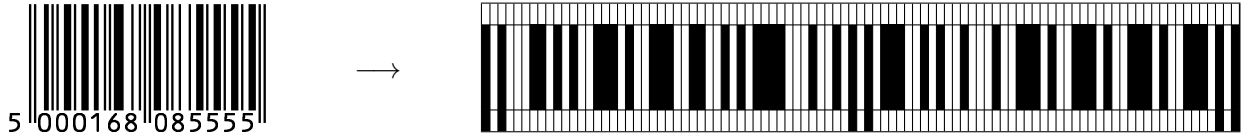
Vesipipar (*Polygonum hydropiper*) on metsik taim. Tšillivesi on asteegi jook, mis sisaldab tšillipipart.

—Ljudmila Fjodorova

Ülesanne nr 5 (20 punkti). Vöotkoodikeelt EAN-13 (või GTIN-13) kasutatakse peaaegu kõigis maailma riikides, ent keegi ei räägi seda. Sellel on 10 peamist murret ehk allkoodi, aga see ülesanne ei puuduta allkood nulli, mis on sisuliselt identne vanema koodi UPC(A)-ga.

See siin ei ole vöotkood: see on kirjutatud EAN-13-e võimalikus allkoodis, mis ei ole kasutuses. (Paremalt on koodi masinloetavat osa suurendatud ning see on selguse huvides asetatud ruudustikku.)

See siin on vöotkood: see on kirjutatud allkoodis 5. See vöotkood on võetud Ühendkuningriigist päri-nevalt küpsisepakilt. Number algab Ühendkuningriigi riigitunnuse ehk süsteeminumbriga, mis on 50. Tavaliselt tähistab koodi esimene osa tootjat (5-000168), samas kui järgmine osa (08555) on tootja valitud ning tähistab toodet. Viimane number on alati kontrollsumma.

Siin on veel mõned süsteeminumbrid:

20–29	kauplusesiseseks kasutamiseks	539	Iirimaa	84	Hispaania
30–37	Prantsusmaa	64	Soome	978	ISBN (raamatud)
40–44	Saksamaa	73	Rootsi	??	Norra

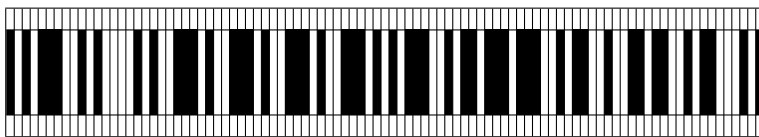
(a) Siin on suvalises järjekorras mõned faktid vöotkoodide A–I kohta. Märkige iga fakti puhul vastava vöotkoodi täht ja vastake kõigile teistele küsimustele:

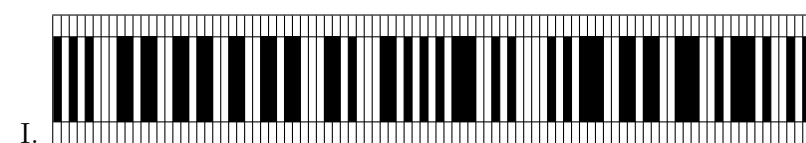
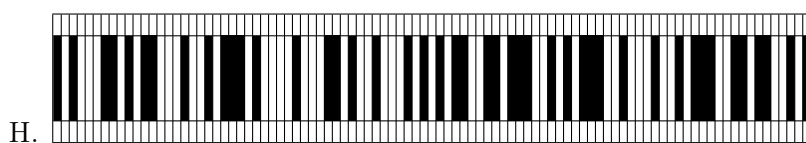
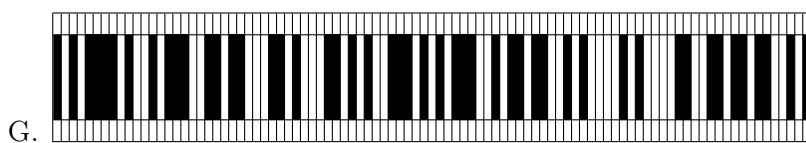
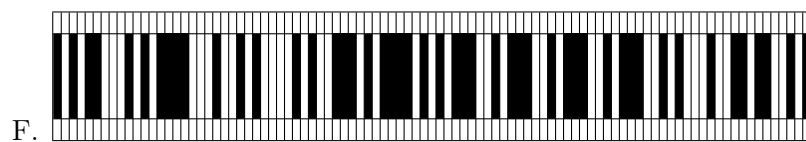
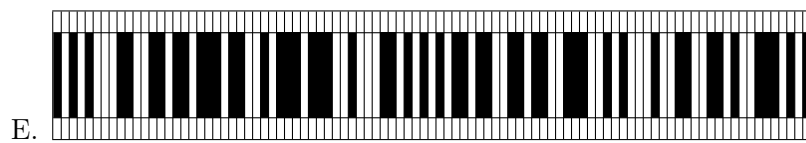
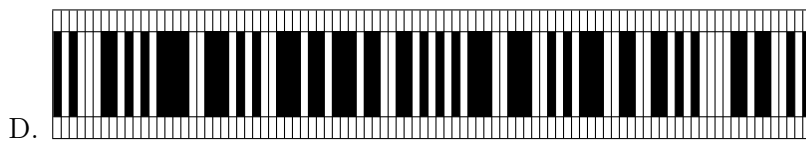
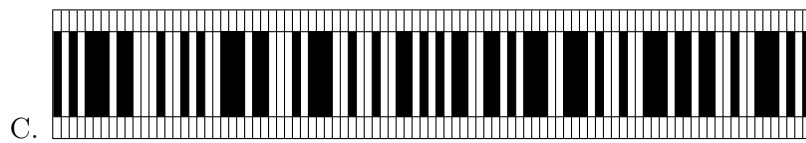
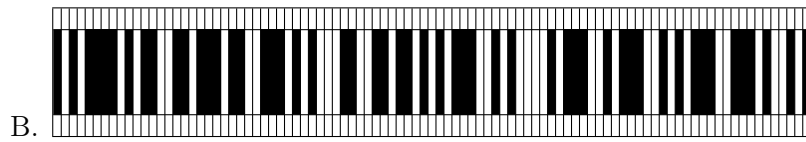
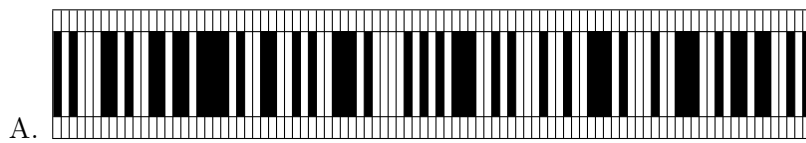
1. tualettpaber (Hispaania) on vöotkood E;
2. suitsulõhe (Iirimaa), tootekood = 02661, kontrollsumma = ?;
3. *Kadunud sümbol* (ISBN-iga raamat);
4. seafilee (kaupluses pakitud), hind = 4 eurot ja 16 senti;
5. mopp (kust?), täielik kood = 4-023103-075702;
6. kolesterooli alandav vöie (Soome);
7. veise ribitükk (kaupluses pakitud), hind = ?;
8. *Korsordboken* (nuputamisajakiri, Rootsi), täielik kood = ?;
9. *Mots Codés* (nuputamisajakiri, Prantsusmaa).

(b) Joonistage (väljamõeldud) vöotkood 1-453927-348790 ruudustikku, mille leiate ühelt oma lehtedest. Et Teid aidata, on see juba osaliselt täidetud.

(c) Järgnev vöotkood on Norra ajalehest *Dagbladet*. Kirjutage täielik kood. Mis on Norra süsteeminumber ehk riigitunnus?

—Hugh Dobbs

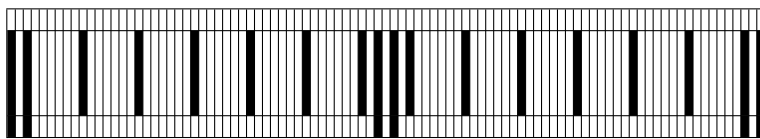
Nimi:

Koha number:

Ülesanne nr 5

Leht nr _____

(b)

Kui vajate sellest lehest veel ühte koopiat, küsige järelvaatajalt.